

تئوری توطئه یا واقعیت؟

خلیل رستم خانی

یکی از دوستان با اشاره به مقاله ای در روزنامه نیویورک تایمز نوشته بود:
«اگر ادعا کنیم که داعش در حال به اجرا درآوردن پروژه ای غرب در منطقه است، آیا به تئوری توطئه متوسل شده ایم، یا حقیقتی را بیان کرده ایم؟»

گویا در سپتامبر ۲۰۱۳ نشریه نیویورک تایمز مقاله ای با عنوان زیر منتشر کرده است: «چگونه ۵ کشور می توانند ۱۴ کشور شوند». در این مقاله نقشه ای هم وجود دارد که ناحیه جنوب شرقی مدیترانه و شبه جزیره عربی را نشان می دهد. کشورهای سوریه، عراق، لبنان، یمن و عربستان سعودی با تقسیمات مذهبی و قومی به ۱۴ کشور تبدیل شده اند. مرز کشورهای جدید دقیقا از مرزهای مذهبی و قومی می گذرند. سوریه به ۳ کشور تقسیم شده است: مناطق ساحلی تحت کنترل

علویست‌هاست (علویستان)، شمال تحت کنترل کردهاست (کردستان) که شامل شمال عراق تا مرز ایران می شود. در شرق سنی‌ها هستند (سنیستان) که شامل مناطقی از عراق تا نزدیک بغداد است. عراق به ۳ کشور تقسیم شده است: در شمال کردستان، در غرب سنیستان که شامل مناطقی از سوریه هم می شود، و در جنوب شیعه‌یستان...

و حال نکته قابل تامل؛ در این نقشه منطقه جنوب سنیستان هم مرز اردن است و در شمال هم مرز ترکیه. این منطقه تقریبا همان منطقه ای است که در یکسال گذشته تحت کنترل داعش قرار گرفته است!»

درست است. رابین رایت (روزنامه نگار با سابقه و تحلیلگر مسایل سیاست خارجی) در سپتامبر ۲۰۱۳ یعنی بیش از یک سال پیش، مقاله ای با عنوان «تصور در باره خاورمیانه ای با نقشه تازه» در روزنامه نیویورک تایمز منتشر کرد:

http://www.nytimes.com/2013/09/29/opinion/sunday/imagining-a-r-semapped-middle-east.html?_r=1

و نقشه مورد تصورش را هم با عنوان «چگونه ۵ کشور می توانند ۱۴ کشور شوند» به آن پیوست کرد:

http://www.nytimes.com/interactive/2013/09/29/sunday-review/how-5-countries-could-become-14.html?_r=0

خلاصه مقاله همان است که به نقل از آن دوست در بالا آمده است.

اما رابین رایت حرف چندان تازه ای نزنده است. مهمتر از حرف و نقشه او، نقشه ای است که ارتش آمریکا چند سال پیش در سال ۲۰۰۶، منتشر کرد و نقشه رالف پیترز، استراتژیست هوادار جنگ، را برای جدا کردن بسیاری از عرب ها و ایران از نفت نشان می داد.

<http://www.oilempire.us/new-map.html>

آسپس، دیک چنی (معاون جرج بوش) و جو بایدن (معاون کنونی اباما) در حدود سال ۲۰۰۷ برنامه ای را برای تقسیم عراق طرح کردند که نقشه زیر بر اساس آن تنظیم شده است:

<http://www.oilempire.us/biden.html>

اما شاید بتوان گفت که اساس بسیاری از برنامه ها و طرح هایی که از ابتدای قرن ۲۱ به اجرا در آمده اند، «پروژه قرن تازه آمریکایی» (۱۹۹۷ - ۲۰۰۶) است که مشروح آن را می توان در اینجا خواند:

http://en.wikipedia.org/wiki/Project_for_the_New_American_Century#Signatories_to_Statement_of_Principles

[متاسفانه متن فارسی آن بسیار مختصر است].

جالب است که تشکیلاتی که سردمداران «پروژه قرن تازه آمریکایی» درست کرده بودند به ظاهر دیگر وجود ندارد و حتا وبگاه آن بسته شده است. اما برنامه های رهبران آن همچون دونالد رامزفلد (وزیر کابینه های بوش پدر و پسر)، پُل وولفویتز (معاون رامزفلد و سپس رییس بانک جهانی و نظریه پرداز بسیاری از این برنامه ها) (http://en.wikipedia.org/wiki/Wolfowitz_Doctrine)، جان مک کین و ده ها شخص دیگر (نگاه کنید به:

http://en.wikipedia.org/wiki/Project_for_the_New_American_Century#Persons_associated_with_the_PNAC)، هنوز در جریان است و

بسیاری از آنها یا هم نظران آنها در موقعیت های مهم تصمیم گیری یا نظر دهی هستند و خواهند بود. گری اشمیت، رییس پیشین «پروژه

قرن تازه آمریکایی»، می گوید: «مسئله اصلی این است که ببینیم این برنامه ها چگونه به اجرا در می آیند.»

(http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6189793.stm)

بسیاری از فیلم‌های سینمایی، مجموعه‌های تلویزیونی، و داستان‌های پلیسی، داستان‌های در باره سیا، ک گ ب، رفتن به کره های دیگر، ساختن سلاح‌های جدید، ساختن دستگاه‌های جدید ... مثل فیلم های جیمز باند و فیلم های مشابه بر اساس مسایل واقعی است که متولیان اصلی همواره پیشتر به صورت تخیلی مطرح کرده اند چون می‌خواهند پیش از رو شدن کل ماجرا از طریق نویسندگان و فیلمسازان و روزنامه نگاران آنها را به اسم تخیل به میان مردم ببرند تا به اصطلاح «عادی سازی» کنند و در عین حال از بازتاب‌هایش در ادامه کارشان بهره ببرند.

توطئه چیزی مشابه با این مضمون است. اما تئوری توطئه نگاهی است که هر توطئه‌ای را موفق می داند و اصرار دارد که نتیجه همه رویدادها از پیش تعیین شده است. بعضی ها معتقدند همه رویدادهای مهم قرن بیستم مثل انقلاب های شوروی و چین و غیره در ابتدای قرن در جلسات مخفی مقرر شده اند و سپس رخ داده اند. نباید به دلیل غیرمنطقی بودن چنین نظریه هایی از هر اشاره ای به توطئه ترسید. توطئه همیشه وجود دارد و توضیحات بالا نیز به نشانه همین منظور ارایه شد. اما موفقیت توطئه ها حتمی نیست. ممکن است موفق شوند ممکن است نشوند. موفقیت آنها بستگی به واکنش‌های طرف‌های دیگر هم دارد.